

Over kwaliteit valt te twisten

Verslag GIA-bijeenkomst over onderwijs, 23 november 2010, in De Oude Foyer van de Schouwburg te Arnhem

Dinsdagmiddag 23 november organiseerde Elan in samenwerking met de Provincie Gelderland en FORUM de GIA-bijeenkomst *Over kwaliteit valt te twisten* over kwaliteit in het onderwijs. Deze bijeenkomst vond plaats in het kader van de Gemeenschappelijke Integratie Agenda (GIA) waarin getracht wordt landelijk en lokaal integratiebeleid beter op elkaar te laten aansluiten. Circa dertig deelnemers waren op de middag afgekomen, waaronder beleidsmedewerkers en raadsleden met integratie of onderwijs in hun portefeuille en enkele geïnteresseerden vanuit de Hogeschool Arnhem Nijmegen en het Platform Allochtone Ouders in het Onderwijs uit Arnhem.

Het programma bestond uit vijf bijdragen en een plenaire discussie met de sprekers en de aanwezigen. Marton de Pinth en Zeki Arslan bespraken de landelijke stand van zaken en ontwikkelingen. Dolf Kutschenreuter, Herman van Burk en Peter Burgers gaven ieder een beeld van de ervaringen in hun eigen gemeente. Tot slot sprak Mehmet Aközbek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kort over de GIA-bijeenkomsten in relatie tot de beleidsontwikkelingen aangaande integratie van het nieuwe kabinet.

Bijdrage door Marton de Pinth, directeur primair onderwijs, Algemeen Pedagogisch Studiecentrum, Onderwijsontwikkeling, advies en training

Marton de Pinth ging in op het regeerakkoord van het nieuwe kabinet en de vraag wie nu verantwoordelijk is voor de onderwijskwaliteit. Dit regeerakkoord daagt uit om de kwaliteit van het onderwijs te versterken. Wie zorgt er voor de onderwijskwaliteit? Is dit de directie of bestuur van de school, of zijn het de leraren? De uitdaging van het Nederlandse onderwijs is om op termijn in de top vijf van kenniseconomieën te komen. Om hogere prestaties te leveren zullen leraren zelf ook betere kwaliteit moeten leveren. De Pinth constateerde dat scholen nogal in zichzelf gekeerd zijn en vaak in de ja-maar-stand zitten. De prestaties zullen omhoog moeten om in 2015, volgens het regeerakkoord, beter te presteren. Het blijkt overigens vaak dat scholen pas in actie komen om zichzelf te verbeteren als de resultaten in de media bekend worden gemaakt. De Pinth stelde de vragen welke rol er is weggelegd voor de gemeenten en wat het effect is van toezicht door de Onderwijsinspectie. Er liggen kansen voor actieve regie door gemeenten in het onderwijsbeleid, samen met de betrokken schoolbesturen. Die kansen zouden gepakt moeten worden.

Zie ook:

[Presentatie Marton de Pinth](#)

Bijdrage door Zeki Arslan, programmamanager Onderwijs & Arbeidsmarkt, FORUM

Zeki Arslan richtte zich in zijn bijdrage op het onderwijsachterstandenbeleid en de onderkant van het onderwijs. Hij maakte zich zorgen over het grote aantal kinderen dat onderwijs krijgt op zwakke scholen. Pakweg 150.000 kinderen hebben met deze situatie te maken. Er zijn hardnekkige leerachterstanden bij vooral leerlingen met een niet-westerse achtergrond. De toegankelijkheid van kwalitatief goede scholen voor kansarme kinderen is daarbij een groot zorgpunt. Er is weinig zicht op een goed verloop van de toelating op scholen en er is een tendens van toenemende segregatie. Verder constateerde Arslan dat er weinig sturing is op de inzet van budgetten die door het Rijk zijn vrijgemaakt voor de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Arslan pleitte ervoor strenger op te treden tegen scholen die slecht (blijven) scoren. Ontneem hen bijvoorbeeld sneller de licentie. Raadsleden in gemeenten zijn hierin vaak terughoudend. Arslan adviseerde gemeenten een school zo snel mogelijk te sluiten als blijkt dat schoolbesturen te passief blijven en te weinig in actie willen komen. Uit cijfers blijkt namelijk dat tussen de 11 en 18% van de scholen onder de maat presteren.

Zie ook:

[Presentatie Zeki Arslan](#)

Bijdrage door Dolf Kutschenreuter, RMC coördinator en beleidsmedewerker op verschillende onderwijsterreinen van de gemeente Nijmegen

Dolf Kutschenreuter vertelde over de ervaringen in Nijmegen met het onlangs ingevoerde Centrale Aanmeldsysteem. Hij lichtte toe hoe het systeem werkt en benadrukte dat het de ouders niet beperkt in hun schoolkeuze maar dit proces wel veel eerlijker maakt. Het aanmeldsysteem is in Nijmegen onder meer ingevoerd om een betere spreiding van kansarme en kansrijke kinderen te bewerkstelligen. Zodat er meer gemengde scholen ontstaan waarin leerlingen voorbereid worden op deelname aan een gemengde samenleving. Daarnaast is het de bedoeling dat het een plafond stelt aan snelgroeiende populaire scholen als resultaat van de zogenaamde 'witte vlucht' maar ook 'zwarte vlucht'. Ook zijn er geen dubbele inschrijvingen meer en is er sneller duidelijkheid voor scholen en ouders over de groepssamenstellingen. Verder is de situatie 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt' voorbij. Hierdoor hadden bepaalde groepen in de samenleving meer kans om hun kind geplaatst te krijgen op bepaalde scholen. Kutschenreuter benadrukte dat de kracht van dit initiatief heeft gelegen in de goede samenwerking tussen de gemeente en de schoolbesturen. Leermomenten zijn er ook te noemen. Tijdens de ontwikkeling is er nog te weinig rekening gehouden met de medewerking van de verschillende directeuren, die buiten het systeem om toch toezeggingen richting ouders kunnen doen. De vraag rijst nu welke bestuurder zijn of haar directeur wil dwingen om wel mee te werken. Of moeten we nog meer inzetten op goede voorlichting?

Zie ook:

[Presentatie Dolf Kutschenreuter](#)

Bijdrage door Herman van Burk, senior beleidsmedewerker van de gemeente Tiel

Herman van Burk gaf een uiteenzetting over het spreidingsbeleid in Tiel dat inmiddels niet meer uitgevoerd wordt. Hij ging hierbij in op het ontstaan en het verloop van het spreidingsbeleid dat van 1992 tot 2006 is uitgevoerd. Door een toenemend aantal leerlingen met een niet-westerse achtergrond gingen steeds meer autochtone ouders hun kinderen elders naar school brengen. Tiel reageerde daarop met een actief spreidingsbeleid. Hierbij was het uitgangspunt om per wijk een bepaald percentage allochtone kinderen per lesgroep per school toe te laten afhankelijk van de samenstelling in de wijk. Dit spreidingsbeleid bleek succesvol, stelde van Burk. Het werkte volgens hem omdat iedereen in Tiel het wilde. Er is een einde gekomen aan het beleid i.v.m. een uitspraak over gelijke behandeling. In Tiel zijn alle basisscholen nog steeds gemengd. Tiel is inmiddels overgestapt op een lokaal integraal onderwijsbeleid dat de komende jaren verder uitgebouwd zal worden. De spreiding van kinderen over het basisonderwijs wordt nu via een voedingsgebiedenbeleid geregeld.

Zie ook:

[Presentatie Herman van Burk](#)

Bijdrage door Peter Burgers, coördinator, Stichting PAS uit Arnhem

Peter Burgers lichtte toe hoe in Arnhem Stichting PAS (Primair onderwijs Arnhem in Samenwerking) in opdracht van de schoolbesturen primair onderwijs de kwaliteit van het onderwijs monitort. Arnhem kent daarbij een lange traditie op dit terrein. Elk jaar wordt de Arnhemse Monitor Primair Onderwijs bekendgemaakt waarin een overzicht van de prestaties op de CITO-eindtoets van alle Arnhemse basisscholen te vinden is. Bovendien wordt van de betrokken scholen ook een individueel evaluatierapport gemaakt over de basisvaardigheden: taal, lezen en rekenen. Sinds 1999 geeft PAS een volledig overzicht van de schoolevaluatierapporten. De schoolevaluatierapporten bevatten onder meer leerlingpopulatiegegevens, in- en uitstroomgegevens, opbrengsten/leerresultaten, aanvullende gegevens (bijvoorbeeld doublures, aantal jaren onderwijs op school) en de CITO-eindtoetsgegevens. Burgers vertelde verder dat het zichtbaar maken van zowel negatieve als positieve resultaten leidt tot intensieve evaluaties op de scholen. Samen met schoolbesturen worden er verbeterplannen opgesteld. Stichting PAS vervult voor een deel een rol die ook de Onderwijsinspectie vervult (overigens na afspraak met de inspectie) en de inspectie komt in Arnhem dan ook minder vaak naar scholen toe voor gesprekken omdat zij weten dat er door de schoolbesturen en PAS al veel gebeurt. Wanneer de onderwijsinspectie naar Arnhemse scholen gaat vragen zij bij PAS vaak het schoolevaluatierapport van die school op. Burgers eindigde zijn verhaal met een positief geluid door te melden dat er in Arnhem op dit moment geen zwakke scholen zijn.

Zie ook:

[Presentatie Peter Burgers](#)

Mehmet Aközbek, projectleider gemeenschappelijke integratieagenda, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Mehmet Aközbek vertelde kort over de aanleiding van de GIA-bijeenkomsten. Hij maakte daarbij kenbaar dat er vanuit Den Haag nog onduidelijkheid is over de toekomst van de gemeenschappelijke integratieagenda en de bijbehorende bijeenkomsten in verband met het gewijzigde kabinetsbeleid inzake integratie. De ministers gaan nog om de tafel hierover. Aközbek voorspelde dat er in de toekomst steeds meer activiteiten lokaal zullen moeten worden opgepakt maar ook lokaal zullen moeten worden gefinancierd.

Plenaire discussie onder leiding van Malika Elmouridi, Elan

Na de pauze vond er een levendige plenaire discussie plaats. Marton de Pinth, Dolf Kutschenreuter, Herman van Burk en Peter Burgers gingen in op vragen vanuit de zaal. Zo werd de vraag gesteld waarom onderscheid gemaakt wordt tussen allochtonen en autochtonen. Peter Burgers stelde dat Arnhem geen onderscheid maakt tussen allochtonen of autochtonen. Daarom is er in Arnhem bewust niet voor een spreidingsbeleid gekozen. Ook in Nijmegen spreekt men niet in deze termen maar heeft men het over kansarme en kansrijke leerlingen conform de gewichten regeling van het ministerie. Marton de Pinth stelde voor het woord 'allochtoon' in dit verband los te laten. De focus moet liggen op de kwaliteit van het onderwijs. Een volgende vraag ging over artikel 23 van de Grondwet, vrijheid van onderwijs, naar aanleiding van een vraag of er in Tiel geen 'zwarte wijken' meer zijn. Herman van Burk antwoordde dat er door een goede spreiding in Tiel geen sprake meer is van zwarte scholen. Tegelijkertijd zijn er wel wijken waar meer allochtonen dan autochtonen wonen.

Een andere vraag uit de zaal ging over het aanmeldsysteem van Nijmegen. In Ede zijn er nogal wat Gereformeerde scholen, hoe kijkt Nijmegen hiernaar als het gaat om het maken van gerichte keuzes door ouders? Dolf Kutschenreuter benadrukte dat Nijmegen niemand zelf plaatst maar dat uit het systeem een advies voor de ouders komt. Er zijn gelijke kansen voor ouders als het gaat om het maken van keuzes. Kutschenreuter gaf aan dat de gemeente Nijmegen eerst de juridisch implicaties heeft uitgezocht alvorens over te gaan tot dit aanmeldsysteem. Vervolgens werden standpunten uitgewisseld over hoe ouders meer bij keuzes betrokken kunnen worden. Burgers was van mening dat er meer verantwoordelijkheid afgelegd moet worden richting ouders en hun kinderen. Het is hun schoolkeuze en leven. Verder is het helder. Iedereen heeft baat bij goede leermethodes en goede betrokken schoolteams.

Iemand anders had een vraag over bovengemiddeld lerende kinderen. Dit nadat Marton de Pinth had gesteld dat niet alleen de onderkant beter moet maar dat er ook aandacht moet zijn voor de bovenkant. De vraagsteller vond dat er aandacht moet zijn voor bovengemiddelde leerlingen en gehandicapte kinderen met een normale intelligentie. Dat is nu onderbelicht. De Pinth vond dit een sterk thema en raadde aan dat gemeenten hier aandacht voor moeten hebben.

Een andere aanwezige concludeerde dat kwaliteit geen kleur heeft. Het gaat uiteindelijk om goede, betrokken en capabele leerkrachten met een afdoende opleidingsniveau. Daar werd dieper op ingegaan. Zo werd gesteld dat menig leerkracht zelf onvoldoende presteert. Sommigen kunnen bijvoorbeeld niet goed rekenen. De Pinth constateerde ook dat het lerarenniveau een enorm probleem is. Hij noemde ze 'lesboeven': leerkrachten die hun lesje ongeïnspireerd afdraaien en leerlingen niet enthousiasmeren of stimuleren meer uit zichzelf te halen. Hij adviseerde de kwaliteit bespreekbaar te maken en de deur open te breken. In Amsterdam zijn er goede voorbeelden van overlegstructuren tussen besturen en gemeente als de resultaten slecht zijn. Scholen blijven nu teveel een gesloten bolwerk. Er moet meer transparantie komen. Vaak is het zo dat na negatieve publiciteit scholen plotseling wel snel adequaat handelen, vervolgde de Pinth. Gemeenten moeten het zich aantrekken als resultaten slecht zijn of blijven. Ouders en kinderen moeten veel meer gezien worden als klant van het onderwijs. Vervolgens benadrukte Kutschenreuter dat er ook positieve dingen te melden zijn. We moeten niet teveel roepen dat het zo slecht gaat. Uit internationale vergelijkingen komt een veel positiever beeld naar voren over de kwaliteit van het onderwijs in Nederland.

Burgers stipte vervolgens aan dat de zorg en begeleiding bij het voortgezet onderwijs voor de 'zwakkere leerlingen' minder goed georganiseerd is dan in het basisonderwijs. Ook is er een leemte bij de ouders in dit opzicht. Eén van de aanwezigen bracht vervolgens in dat kinderen school tegenwoordig gewoon saai vinden. Vind je als leerling een school leuk en inspirerend, dan doe je beter je best en zijn de kansen dat je betere resultaten scoort groter. Dat onderschreven de sprekers.

Gespreksleider Malika Elmouridi kwam vervolgens tot de afsluiting van de middag en liet de sprekers kort de hoofdlijnen aangeven. Herman van Burk benadrukte dat de discussie niet zwart of wit is, het gaat uiteindelijk gewoon om kwaliteit in de breedte. Marton de Pinth riep lokale bestuurders op kansen te pakken om met de schoolbesturen en scholen in gesprek te gaan. Dolf Kutschenreuter adviseerde gemeenten om horizontaal met schoolbesturen te blijven praten in plaats van voorwaardenstellend: 'als u dit niet doet dan doen wij dat niet'. Dat werkt namelijk averechts. Burgers benadrukte nog eens dat er gewerkt moet worden aan de kwaliteit van toekomstige leerkrachten. Daarnaast moeten ook ouders pro-actiever richting de school worden. Mehmet Aközbek sloot de middag af door te vertellen welke punten hij mee zal nemen naar Den Haag en hij bedankte alle sprekers en deelnemers voor hun zinvolle inbreng.

info@elanexpertise.nl

www.elanexpertise.nl

telefoon (026) 352 34 20